

THE AGGRESSION LEVEL FOR SPORTING AND NOT-SPORTING STUDENTS

Teodora N. Simeonova

ABSTRACT: The problem of school violence and aggression has recently become one of the most discussed issues in society. By Buzz-Dyrki's questionnaire, we determine the level of aggression in active sports students and those who do not engage in sport.

KEYWORDS: aggression, types of reactions, students

Изследването е финансирано по проект № РД-08-134/07.02.2018 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски”.

ВЪВЕДЕНИЕ

В социалната психология не всяко поведение, изглеждащо агресивно в масовите представи, се квалифицира като такова. Тук за агресия се приема всяка форма на поведение, насочена към друго същество с цел умишлено да го нарани, следователно тя е целенасочено и деструктивно поведение [8].

С насилие и агресия в училище се срещаме всеки ден. Всъщност този проблем не е нов. Вероятно малко са хората, които не знаят, че във всяко училище и във всеки клас има деца, които обичат да обиждат, да бият и да показват превъзходство над другите, включително събирайки им пари и вещи. Разбира се, има и деца, които по-често от другите стават жертва на агресията на учениците. По този начин унижаването, издевателството, обидите и насилието се явяват една обичайна реалност за повечето ученици. В този процес едни ученици участват непосредствено като агресор или жертва, а други, пасивно като очевидци и свидетели [4].

В съвременното научно познание съществуват различни концепции за обяснение на агресията. Смята се, че агресията е биологично заложена в индивида като средство за извоюване на място в живота и като един от механизмите на психическа защита на личността. Друга теория сочи, че агресията макар и заложена биологично в човека, не се проявява при всички хора и във всякакви ситуации, тъй като агресивното поведение е преди всичко социално-психически детерминирано. Счита се също, че агресията е израз на слабост, тя компенсират дефицита на нерешени проблеми, формирани комплекси [1].

Анализът показва, че конфликтните ситуации играят съществена роля, като предпоставки за възникването на агресия, независимо дали конфликтът е актуален или основен. Другата предпоставка се оказва склонността да се действа импулсивно и да се подражава на чуждо поведение. Следваща предпоставка е емоционалната възбуда при събирането на група от хора, каквато е отборът, при която се наблюдава емоционалното възприемане на заобикалящата действителност, което до голяма степен намалява разумната оценка и анализа на събитията. Друга социално-психологическа предпоставка е разбирането, че насилието е средство за решаване на проблемите в обществото [3].

Под агресивност можем да разбираме свойство на личността, характеризиращо се с наличие на деструктивни тенденции, най-вече в областта на отношенията "субект-субект". Агресията в една или друга степен е присъща на всеки индивид, явявайки се инстинктивна форма на поведение и реакция на личността към враждебната среда. Агресивността има качествена и количествена характеристика. Както всички свойства и тя има степен на изразеност - от почти пълно отсъствие до прекомерно развитие.

Всяка личност трябва да притежава определена степен на агресивност. Нейното отсъствие води до пасивност и т.н. Прекомерното ѝ развитие пък започва да определя цялостния облик на личността, която може да стане конфликтна, неспособна на съзнателно сътрудничество и т.н.

В житейското съзнание агресивността се явява синоним на "злонамерена активност", но деструктивното поведение само по себе си не притежава качеството "злонамереност". Такова го прави мотивите за действие. Външно актовете на агресия могат да са напълно еднакви, но техните мотивационни компоненти да са коренно различни.

Можем да разделим проявите на агресия на два основни типа: мотивационна агресия – агресията, като самоценност, и инструментална агресия – агресията, като средство. По-голямо внимание следва да се обръща на мотивационната агресия като реализация на присъщите на личността деструктивни тенденции. Установяването на такива деструктивни тенденции при състезателя може с голяма степен на вероятност да прогнозира проявата на открита мотивационна агресия [6].

С прилагането на диагностична процедура с въпросникът на Бъс-Дюрки ще диференцираме проявите на агресия и враждебност на две групи ученици – трениращи футбол и баскетбол и такива, които не спортуват активно.

Редица автори разглеждат взаимоотношенията в спортния колектив, нивото на агресия и наличието и в спорта. [1, 2, 5, 6, 7] Минев, К. (2017) обобщава, че според теорията на социалното учение, агресивността е резултат на първо място на усвоен модел, а след това следствие на провокиращите я фактори. Василев, В. (2001) приема, че в спорта агресията е функция на степента на интензивност на конкурентостта в даден спорт, а не следствие от наличието на различни форми на пряк сблъсък в него. Според него, ако приемем, че в човека съществува определен агресивен потенциал, без съмнение социално по-приемливо и полезно е той да бъде сублимиран и овладян в условията на спортни занимания и състезания, отколкото безконтролно да се реагира в непредвидимите ситуации на сложната социална действителност.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

С помощта на теста на Бъс-Дюрки, представляващ надежден метод за психосоциална диагностика, установяваме агресивността на учениците. Състои се от 75 въпроса, позволяващи диференцирането на 8 скали: физическа агресия /ГА-10 айтема/; вербална агресия /ВА – 13 айтема/; косвена агресия /ИА – 9 айтема/; опозиционно поведение /ОП – 5 айтема/; агресивна раздразнителност /АР – 11 айтема/; агресивно недоверие /АН – 10 айтема/; ревност и омраза /РО – 8 айтема/; вина след агресия /ВСА – 9 айтема/. Начини на изчисляване:

За всяка скала на агресивност се изчислява процентът на положителните отговори (на всички "да" и на отговорите "не" на въпросите, отбелязани със знак "минус") от броя на всички отговори. Когато сумата на съвпадащите отговори в дадена скала надвишава 50%, се счита, че е налице агресивност по тази скала. Общата агресивност на личността се измерва чрез сумиране на процентните изрази на отделните видове агресия. При общ резултат над 50% се приема, че личността е агресивна, но това е ориентиловъчна оценка. Ако повече от седем от отговорите на въпросите с са с да, тестваният не е бил коректен в отговорите си.

Изследвани са 31 ученици - състезатели по футбол и баскетбол и 30 ученици, които не спортуват активно от 5, 6, 7. клас от СУ „Йоан Екзарх Български” – гр. Шумен. Тестът е приложен в началото и в края на учебната 2016/2017 година.

РЕЗУЛТАТИ

Резултатите са представени в Таблица 1 – данните на момчетата, които тренират баскетбол и футбол. В Таблица 2 са резултатите на неспортуващите ученици. За по-лесно тълкуване нивата са представени в проценти. В последните колони са представени разликите в процентите след двете измервания.

Сравнявайки резултатите от таблиците ще забележим, че по всички показатели на скалата на типовете агресия при двете групи ученици, отчитаме намаляване на процентите в края на наблюдавания период.

И при двете изследвани групи най-високи степени агресия учениците появяват при вербалната агресия, агресивната раздразнителност и вина след агресия. Във възрастовия етап в който се намират учениците, са характерни агресивните прояви изразяват се чрез обиди, сърдене, бутане, дърпане. Показателите 79% при спортистите и 72% при учениците показват

готовността за словесен сблъсък. Момчетата обикновено се афектират от наглед обикновени неща и ги възприемат като значителни и важни. С това можем да обясним високото ниво на агресивното раздразнение – готовността за проява на негативни чувства при най-малка възбуда (избухливост, грубост). Характерна за тази възрастова група е и чувството за вина, което се изразява с евентуалното убеждение на учениците, че те са лоши, че извършват лоши постъпки, а също и усещане от това угризение на съвестта.

Таблица 1. ФОРМИ НА АГРЕСИЯ

ОЦЕНКИ УЧЕНИЦИ СПОРТИСТИ			
НАИМЕНОВАНИЕ	начало	край	разлика
ФИЗИЧЕСКА АГРЕСИЯ	64	47	17%
ВЕРБАЛНА АГРЕСИЯ	79	49	30%
КОСВЕНА АГРЕСИЯ	56	46	10%
ОПОЗИЦИОННО ПОВЕДЕНИЕ	57	47	10%
АГРЕСИВНА РАЗДРАЗНИТЕЛНОСТ	72	50	22%
АГРЕСИВНО НЕДОВЕРИЕ	60	48	12%
РЕВНОСТ И ОМРАЗА	58	50	8%
ВИНА СЛЕД АГРЕСИЯ	68	50	18%

Таблица 2. ФОРМИ НА АГРЕСИЯ

ОЦЕНКИ УЧЕНИЦИ НЕСПОРТУВАЩИ			
НАИМЕНОВАНИЕ	начало	край	разлика
ФИЗИЧЕСКА АГРЕСИЯ	65	53	10%
ВЕРБАЛНА АГРЕСИЯ	72	58	14%
КОСВЕНА АГРЕСИЯ	58	52	6%
ОПОЗИЦИОННО ПОВЕДЕНИЕ	53	51	2%
АГРЕСИВНА РАЗДРАЗНИТЕЛНОСТ	70	55	15%
АГРЕСИВНО НЕДОВЕРИЕ	62	53	9%
РЕВНОСТ И ОМРАЗА	61	47	14%
ВИНА СЛЕД АГРЕСИЯ	73	56	17%

Анализът на таблиците показва, значително по-голяма разлика в края при момчетата, които спортуват активно. Взаимоотношенията в спортния колектив имат важна роля за видовете реакции и проявите на агресия. Промяната с 30% можем да отдадем, че работата в екип или отбор учи да не се стига до словесен сблъсък и да не се афектират при вербална агресия. С 10% намалява и нивото на опозиционно поведение при учениците – спортисти. Треньорите често използват при съставяне на отборите си и така наречените „инати” или „твърдоглави” състезатели. Такива играчи с висок процент опозиционно поведение понякога може и да е позитивно, защото тези ученици отстояват правата си. Като резултат на тренировъчната дейност можем да приемем и намалението с 22% на агресивната

раздражителност и с 17% на телесната агресия или използването на физическа сила при активно спортуващите ученици.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За преодоляване на високите нива на агресия сред учениците е необходимо да се обръща повече внимание – в училище, в семейството, в спортния отбор. Диалогът между деца, учители, родители, треньори да се възстанови, като се ограничат агресивните модели в общуването помежду им. Агресивните модели да бъдат заменени с адекватни за възрастта и нивото на развитие на учениците форми на превенция – разговори, обучение, включване в отбори, участие в състезания, интерактивни методи за преодоляване на натрупаното в децата напрежение.

Например при тренировки и състезания учениците взаимодействат и сравняват двигателните си възможности, анализират себе си. Това ги подтиква да се съревновават и доказват. Заниманията със спорт косвено допринасят за формиране на уважение и самоуважение, имат възпитателен ефект, оказват благотворно влияние на психиката и противодействат на агресивното поведение.

Използването на методиката предполага да се помни, че агресивността, като поведенчески акт, може да се разбере в контекста на психологически анализ на мотивационно-потребностната сфера на учениците. Могат да се използват и други методики – личностни тестове (Кетел, Спилбърг), проективни методики, повишаване на компетентността и изграждане на капацитет в учители, родители и треньори за превенция и намаляване на нивото на агресия на учениците.

References:

1. Alexieva, P., K. Yaneva. (2005): Physical Education and Sports at School – Prevention of Aggressive Behavior, 3 PPC „Physical Education and Sports at School“, Targovishte, ed. Avangard Prima.
2. Vasilev., V. I. Iliev(2001): Isledvane na agresivnostta pri student- sportisti, praktikuvashti razlichni vidove sport(Investigation of aggressiveness in student sportsmen practicing various sports) Lichnost Motivatsia Sport, t. 6. Sofiya, pp.87-92
3. Koseva, A., Hr. Donkov (2005): Pedagogical technique for transformation and release of aggression in the student in physical education and sports classes, 3 PPC „Physical Education and Sports at School“, Targovishte, ed. Avangard Prima.
4. Markov, K.,(2017) Agresiya i agresivno povedenie v uchilishte (Aggression and aggressive behavior in school) Godishnik vol. XXI D Annual of Konstantin Preslavsky University, Shumen, pp. 365-373
5. Minev, K., (2017) Problemat za agresivnostta na sastezatelite po futbol (The aggressiveness topic of competitors in football)Godishnik vol. XXI D Annual of Konstantin Preslavsky University, Shumen, pp. 374-378
6. Rohleva, (2015): Influence of psychomotor training on overcoming problem situations in handball game, Sports and Science, Issue 6, Sofia.
7. Simeonova, T. (2015): Diagnostics of aggressiveness at competitors of Basketball Club „Shumen“, „Modern Trends of Physical Education and Sports“, University Publishing House „St. Kliment Ohridski „, ISSN 1314–2275, p. 267.
8. <http://www.psixoloji.info/2014/12/agresiya.html>
9. <http://psy-help.org/psymbol/Links/Lab/Lichnost/Agresivnost/agresia.html>

*Assoc. Prof. PhD Teodora Simeonova
Department of Theory and Methods of Teaching Sports
Pedagogical faculty
Konstantin Preslavsky – University of Shumen
t.simeonova@shu.bg*